

Dr. Jos. C. Oblak:

### V okrilju Visoke Tatre

(Dalje.)

#### Mala Vysoka.

Pogled z Male Vysoke je eden najlepših v Tatri, gotovo pa najbolj instruktiven. Dasi ni najvišja v centralnem grebenu, vendar pregledaš raz njo celo Visoko Tatro v vsej njeni impozantnosti in dobiš popoln vpogled v njeno razčlenjenost.

Grandioznost Visoke Tatre ne leži samo v izredni slikovitosti vrhov in v nedostopnih, naravnost grozotnih stenah, nego tudi v njeni silni obsežnosti. Vidi se ti, kakor da to ogromno gorsko kraljestvo nima mej. Toliko stranskih grebenov in med njimi dolin in kotlov je v tem granitnem gorskem labirintu, da bi jih ne prehodil skozi leta in leta.

Vse, kar ima v Visoki Tatri kaj imena, se ti na Mali Vysoki predstavi. V veličastvu svoje masivnosti se ti pokaže eden izmed obeh najvišjih: Gerlachovka, desno od nje Litvorovy, dalje Velicky Štit, ki štrli onstran Poljskega Grebena v nebo. V ozadje ti plava oko preko vrhov in grebenov Patrie, Bašte, Satana, Soliska tja na skrajni zahodni odrastek Visoke Tatre, do tolikrat imenovanega Krivanja. Preko globine Ganeka in Velike Vysoke se obrne proti slavnim Rysom in še naprej do Mengušovskega Štita, za katerim se skriva zapadna poljska Tatra.

Prav tako daleč ti sega oko tudi na vzhod\* preko prvakov: Ladovega (2630 m), Durnega (2625 m), Lomniškega Štita (2634 m) in nešteti grebenov in stolpov (vež), ki nosi vsak svoje posebno ime, tja do mirnejših obrisov Belanskih Alp, katerih apnena zgradba se kaže in loči že od daleč od granitne Visoke Tatre. Pa komaj ti zbeži površni pogled v daljavo, že ga priklene zopet nase najbližja okolica.

Pod teboj se globi romantičen kotel z »zamrzlim plesom«, odkoder si prilezel gori na Poljski Hreben. Oko ti obvisi na Hrubi Veži (t. j. debeli stolp), ob Mlinarju za njo, na oglaslih Svištovih turnih, vrstečih se tja do Svištovega Štita, zaide v globoko in dolgo zarezo

\* Slika kot priloga 4. številki kaže razgled na to stran poleg Vel. Studene doline. — V tej številki naj se v spisu pravilno bere »najvišji ni vedno — najgorši« mesto — »najgrši«.

doline Bielowodske, v katero se pogrezne tudi stranska grapa Svištove doline, in toliko drugih stranskih dolin. V ozadju onstran dominira Mlynar. Gledaš zdaj v daljo, zdaj v bližino — povsod nov svet zate. Mirna, temna barva najbližje okolice te skoraj uspava, a brzo te vzdrami živahni kontrast in čudovito prelivanje barv, če se le malo ozreš v daljo. Doline in ravnine ter nižje gore okoli nje te skoraj ne zanimajo; ozreš se površno na mesto Poprad. Čez Veliko dolino ti vzplava pogled za hip v daljo na Kralovo Holo v Mali Tatri, pravo gorsko cesarstvo; vrača pa se ti vedno zopet na glavno verigo Tatranske mase, od katere se odceplja toliko stranskih grebenov, enako veličastnih, brez prave razlike v višini in grandioznosti form; najraje pa se oziraš tja, kjer je šla pravkar tvoja gorska pot.

Ozreš se v Veliko Studeno dolino pod seboj, ki si jo prekorakal po celi njeni dolžini; vidiš vsa ta mala jezera v nji in ob nji, v raznih kotlih in kotličih, od katerih so znamenite po svojem imenu takozvana »Zbojnička Plesa«. Zakaj se ti mali raztreseni temni smaragdni imenujejo tako? ... Ne vem in ne vprašam; na poti me imena dosti ne zanimajo, in bralca pač tudi ne; meni je glavno nastroj; njemu pa ne služi prav nič paberkovanje po imenih, ki je predmet záse, pa ne za vsakega in za vsako priliko. Torej: Pozdravljena mi »razbojniška jezera«, pa makar imejte svoje ime od pravih tatranskih rokomavhov! — Ta tatranska jezera so pač znamenitost prve vrste! Kar preveč jih je! ...

Pa treba bo zopet doli na Poljski Greben.

Mnogo jih ostane na Poljskem Grebenu, ne da bi se povzpeli na Malo Vysoko, ker je tudi z Grebena sijajen razgled, a obenem najlepši prehod preko Tatre v Bielowodsko dolino, ki je v zgornjem delu slovaška, in po njej na Poljsko, dasi v tej dolgi dolini ni udobnih zavetišč; saj so končno tudi nepotrebna za vztrajnega popotnika, ki ne more vedno misliti na telesno udobnost.

Bielowodska dolina tvori šele v svojem spodnjem delu mejo med Poljsko in Slovaško. Tja nas zelo mika. Toda naš načrt je čisto drug: zavzeti hočemo še drugo podobno višinsko točko v centralni Tatri, da nam pokaže ravno tako instruktivno predvsem tudi zahodni del Tatre, kolikor nam ga ni pokazala že Mala Vysoka.

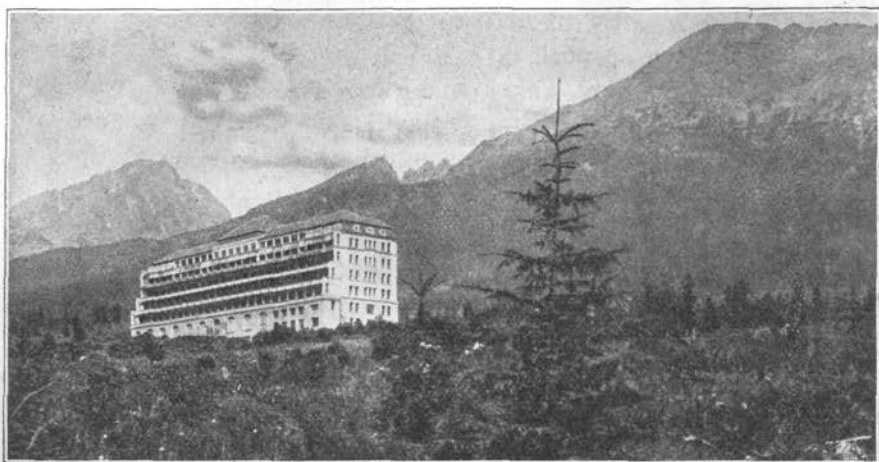
Zato jo uberemo s Poljskega Grebena doli v prelepo dolino, v katere gornjem delu počiva v divjem kotlu v višini 1953 m »Dlhé Pleso«, skoro neposredno pod črnimi stenami Gerlachovke; tu — gre tudi s te strani pot nanjo — eno najmogočnejših tatranskih postav. V svojem srednjem delu se imenuje ta kotlasta dolina Zahradka ali tudi Květnica (vrt), znamenita po svoji bujni flori. V objemu veličastne Gerlachovke in Granatskih sten je pot ob Dlhém Plesu ena najlepših partij v celi Tatri. Seveda je ta Zahradka (Květnica) za nekaj »pragov« nižja od divjega Kotla z Dhim Plesom; kajpada pada

voda preko teh pragov v nižjo gorsko teraso in kotlino v neštetiht štrenastih slapovih, imenovanih »večni dež«. A na koncu Zahradke je zopet jezero — prelepo Velické Pleso.

Naravno je, da so v tem raju postavili tudi turistovsko kočo, ki je pravi planinski hotel — 1700 m visoko ležeči »Slieszky dom« ob južnem koncu dolgega Velicekega Plesa. Nikdar ne pozabim tvoje gostoljubne in prijetne strehe, prelepi Slieszky dom! Po deseturni hoji tega dneva, po trdih granitnih tleh, se nisem prav nič spotikal nad njegovim konfortom kot — odvišnim.

Tu se za ta dan pravzaprav neha naša velegorska partija. Kajti s te visoke terase te vodi izprehodna pot navzdol skozi gozdove zo-

Polsky Hreben (2208 m)      Mala Vysoka (2429 m)      Slavkovsky Štit (2453 m)  
Gerlachovka (2663 m)      Starolešnansky Štit (2350 m)      Štrbavy Hreben



Smokovec (sanatorij).

pet v paradíž tatranskih letovišč, na znano podtatransko gozdno planoto ob »cesti slobody« ...

Na tej cesti hočemo biti še ta večer. Kajti ob tej cesti leži kakih 5 km zahodno od našega prejšnjega dolinskega izhodišča (ako smem podtatransko teraso imenovati že dolino), Smokovca, prelepo letovišče: Tatranska Polianka.

Mesto na višini v Slieszkem domu se hočemo odpočiti za nadaljnje prodiranje tam doli v vsem letoviškem razkošju, ki ga končno moraš tudi spoznati, ako hočeš vedeti in potem kaj povedati, kako se živi po svetu. Na potu od Slieszkega doma sem zopet pel ... Skozi krasne gozdove greš zopet nasproti veselo utripajočemu življenju — ki polje tam ob »cesti slobode« ... A tvoje misli uhajajo vedno nazaj k Tatri, ki se zavija za teboj v skrivnostno noč, sama predpodoba noči, miru in nočne tesnobe. Oziraš se nazaj z neko pobožnostjo, kakor da si

zapustil za sabo misterij starodavnega božjega hrama, kjer smeš in moreš samo v tihi zbranosti moliti...

Tatranska Polianka ni tako veliko letovišče kakor Lomnica ali Smokovec, je pa toliko bolj simpatična. Pokojnejša je. —

Že je večer. Zvezde se vžigajo. Tatra v ozadju potemni še bolj; ko jo v globokem snu ogrne noč, zablisi v tvoji duši sto njenih jezer in tisoč svetlih trakov njenih slapov. In ni ti tesno pri srcu. V tvoji duši je Tatra tedaj svetla... (Dalje prihodnjč.)

Miha Potočnik:

## Varijanta v Triglavski steni

(Dalje in konec.)

Kako nerad se ločiš od takegale prostorčka! Kar škoda se ti ga zdi! Še gamsi, vem, da počivajo v tem pripravnem zatišju, zakaj tudi semkaj zaidejo ti kujoni, kakor smo videli po sledovih in odpadkih — od hudimana je ta žival! — Postavili smo v ozadju prižnice trdnega možica, da nam bo varoval ta mirni kotiček, dokler ga spet ne obiščemo, in smo jo spet zastavili.

S prižnice vede gori po steni žlebu podobna razčlemba, nekaj udor med tistimi strehastimi skladi. Splezali smo po žlebu navzgor, dokler se le-ta ne cepi na dvoje in smo potem nadaljevali pot po desnem žlebiču, ker je lepše razčlenjen in lažji. Sredi žlebiča vabi prav zapeljivo v levo drobna polica, vendar smo ostali zvesti žlebu, dokler nismo prilezli do močno previsnega kamina, na katerega desni strani je spet s streho pokrita prižnica, podobna spodnji. Ker kamin ni uporaben za prehod, smo zavili levo pod njim po ozki lašti, s katere smo nato prestopili čez previs, ki ima prav trdne opore, na široko polico. Njej smo sledili precej daleč na desno in se obrnili končno naravnost navzgor v kratke, dobro razčlenjene kaminčke. Stena se vrže tu precej občutno nazaj, da kar čutiš, kako naenkrat strmina odneha, in je silno razčlenjena, tako da imaš prehodov na izbiro. Levo meji ta del stene ogromen žleb, po katerem bi tudi lahko hodili, desno pa prehaja stena že v severozapadni rob. Plezali smo nekako po sredi te stene skozi po prijaznih kaminčkih, ki jih od časa do časa prereže kaka vodoravna polička, porasla z drnom, in smo se nazadnje povzpeli skozi daljši kamin z lepimi oprijemi in široko polico pod visokimi srehtastimi previsi, čez katere ni prehoda. Zato smo morali nekaj časa na levo po polici in naprej po ozki, notri viseči lašti v oni ogromni žleb. Za dolžino vrvi smo se dvignili po žlebu in nato spet zavili ven v steno po dveh za višino moža vsak-sebi oddaljenih laštah, da sta kakor nalašč ustvarjeni ena za stopnje, druga za prijeme. Spet smo plezali naravnost navzgor, prestopaje z

lašte na lašto kakor po stopnicah, ko je naenkrat skočila izza nekega roba temnorjava veverica, rejena, da se je kar svetila, ter jo ubrala gori po skali. Bogve, kdo se je pri tem nenadejanem srečanju bolj zavzel, mi ali ona?! Takoj nam je prišla na misel ona druga veverica, ki smo jo našli mrtvo spodaj v steni — kdo ve, morda sta bili zvesti družici, zdaj pa je ta, ki skače preplašena pred nami po teh golih skalah, zapuščena in gotovo ji je težko, da je tako sama. Kaj vse skriva ta mrka, navidez tako mrtva stena!

Prizor z veverico nas je prikoval na mesto, še dihali smo bolj po tihem, ko smo gledali za njo, da je ne bi še bolj opllašili. Premaknili smo se šele, ko se je skrila za robom, in se napotili, držeč se zmerno na desno, po poličastem, drnastem terenu na rob stebra in za robom po neki polici v položen s prodom zasut žleb — sešli smo se tukaj s smerjo, ki privede po severozapadnem robu (Prusik, Szalay), in tako torej dovršili novo varijanto iz Skalaške smeri!

Pot po celem je bila končana; treba je bilo le še iz stene, še kakih tristo metrov po robu do izstopa. Skrbi pa s tem še ni bilo konec, čeprav smo imeli torej gotovost, da je stena tod do vrha prehodna. Zakaj popis, ki je izšel v dunajskem »Bergsteigerju«, slika ta del stene skozinsko kot skrajno težaven in izpostavljen; skleпали smo: če že inozemski turisti, s katerimi se mi pač ne mislimo primerjati, opisujejo ta del stene kot sila hud, kako tenko bomo gledali šele mi! Korajže in odločnosti nam pa le ni vzelo; češ, če smo prišli že tako daleč in smo tako uspešno hodili — poskusili bomo, potem naj bo, kakor more! Skrbelo nas pa je, to kar priznam!

Po žlebu smo se dvignili spet na rob stebra, ki tvori tu vrh žleba popolnoma raven prostor. Je to precej obsežna plošča, gladka, da je podobna parketu, prostora bi bilo na njej za veliko hišo. Odtod se nam je odprl pogled na vso steno, ki je ležala pred nami in Luknjo; prej nam je ta del zakrival severozapadni rob. Visoko gori nad Jugovo grapo se iz peščenega kotla dvigne dobrih dvesto metrov visoka, popolnoma gladka previsna stena, ki zapira ta kotel tam od polic levo od Jugove smeri pa sem do severozapadnega roba. S svojo smelo linijo in divjo navpičnostjo daje poseben poudarek temu odseku stene; res tesno ti je pri srcu, ko opazuješ ta masivni zid, ki je večinoma v vsej svoji višini en sam previs, tako da voda, ki priteka iz snega nad robom stene, moči le zgornji rob, spodaj pa je stena suha. Sredi tega zidu tam pod Plemenicami pa je stena razjedena tako, da ob vrhu tvori velikansko, iz stene ven pomaknjeno glavo ogromne sfinge — podoba je tako točna in izrazita s svojim visokim čelom, s pravilnimi usti in z odločno brado, kakor bi jo gledal narisano v zgodovinskih knjigah, le da je vsled svoje drzne okolice še bolj poudarjena, še bolj učinkovita! Resno strmi ta orjak čez dolino in vrhove na njeni drugi strani nekam v daljavo; spo-

menik, kakor ga še ni postavila človeška roka! Glava je dobro vidna tudi iz zgornjega dela Tominškove poti, le da od tam vsled prevelike oddaljenosti ne more narediti takega vtisa, kakor iz neposredne bližine. Bili smo kar zavérovani v ta čudoviti lik; zdramilo nas je šele močno ropotanje kamenja, ki je prihajalo s polic nad Jugovo grapo. Ugibali smo, kaj neki je moglo sprožiti to kamenito točo, dokler se zlikovci niso javili sami — ostro je zapiskal gams. Joževo bistro oko je kmalu opazilo malo kozjo družinico, ki je bežala pred našo nenadejano pojavo in si spretno iskala poti po policah, laštah in žlebovih — zlasti majhen kozliček je pokazal dovršeno znanje v drznih skokih; nismo se mu mogli načuditi!

S plošče smo odrinili naravnost po robu navzgor, dokler se je dalo, nakar smo zavili levo po polici. S police smo splezali čez krajše navpično mesto v težaven kamin, ki je v sredi višine zadelan na zunanji strani s skalo, tako da je podoben pravemu dimniku. Luknja ali okno je ravno toliko prostorno, da zleze človek skozi, nahrbtnike smo pa tiščali pred seboj, dokler nismo prišli spet na prosto v navaden kamin. Od vrh kamina smo splezali čez plošče nekoliko proti desni, da smo zopet dosegli rob in zatem nadaljevali pot po deloma krušljivem žlebu do široke police, kjer smo naleteli na sledove štirih Dunajčanov, ki so na tej polici prebili noč, ko so pred nekaj dnevi plezali smer po severozapadnem robu. Iz popisa smo spoznali, da se nahajamo tik pred skrajno težavno prečko na levo okrog roba stebra; to mesto nas je že skozinskoz od sile skrbelo. V opisu je rečeno, da vedeta od roba stebra kakih deset metrov vprek dve za prst široki (fingerbreit«) lašti nad silnim prepadom do širše police in da ta prečka v svoji drznosti pač nima para.

Tesno mi je bilo pri srcu, ko sem zavil po široki polici proti robu in še enkrat sem posebej naročil Jožu, naj natančno pazi in varuje. Dva koraka pred robom se široka policica namah zoži, da meri le še kaki dve pedi. Tam sem zabil klin in naravnal vrv skozi zaponko in nič kaj korajžno se nisem prestopil. »Vsak čas se bo začelo«, sem si mislil! Prišel sem na rob in tako izginil tovarišema izpred oči — policica pa je bila še kar naprej enako široka. V višini ramen pa se je za robom izobličila spet druga polička, podobna prvi, in je s svojim zunanjim robom nudila lepe, trdne prijeme. Korak za korakom sem se prestopal po polici in napeto pričakoval, kdaj pridem v popisano prečko, dokler se nisem po kakih petih sežnjih plezanja naenkrat znašel na široki, z gruščem zasuti polici — šele tu sem se zavedel, da sem najbrž že čez prečko; vendar prav trdna ta vera ni bila — še vedno sem predvideval možnost, da zdaj pa zdaj pridemo do onih dveh lašt. Zavpil sem tovarišema, ki sta bila radovedna, kako se mi kaj godi, da sem že na varnem. Na polici sem iz previdnosti zabil spet klin, nakar sta tovariša splezala do mene.

Povedal sem jima svoje mnenje, da smo najbrž ravnokar pustili za seboj tisto opisano prečko. Joža pa se je razhudil name, češ, da sem še premlad, da bi njega na ta način varal in delal slabe dovtype; »prečka že še pride, nič se ne boj!« Dejal je, da ga je prav močno skrbelo, ko sem jaz izginil za robom in je opazoval vrv, ki je po njegovem mnenju za prečko, katero smo mislili, da jo imamo pred sabo, prehitro tekla; bal se je, da se nisem kam zaskočil in da mi trda prede — človek itak raje slabše misli nego dobro! Zdaj pa se bo stvar še enkrat ponovila; češ, verjeti ne more, da smo že čez, pa če ga s kladivom po glavi! Nazadnje res nismo vedeli, pri čem smo; skrb se je spet naselila v srca. — Šele pozneje, ko smo s police plezali naprej po robu in prišli do treh oken, ki prederejo rob, da je videti kakor prestreljen, smo bili na jasnem: prečka je bila res prava, kajti okna so popisana takoj za prečko! Oddahnili smo si kaj globoko; le to nam ni bilo prav, da nas je toliko plašilo; pomota v popisu izhaja najbrže iz dejstva, da oni, ki pleza kako smer na celo, presodi večkrat to ali ono stvar kot težjo, kar je pri posebnih okoliščinah vsakega prvega vzpona deloma tudi razumljivo. Le Joža je še precej časa zmajeval z glavo.

Bili smo torej pod onimi tremi okni, ki so se svetila gori nad nami, vtisnjena v nekako ogromno izdolbino, in smo se ozirali, kam bi se obrnili. Najbolj je še kazalo, splezati po krušljivem žlebu do prvega okna in pogledati skozenj, če je na oni strani kakšen lep prehod. Pogledali smo znova v popis; tudi on nas je napotil v to smer. Spodnje okno je ravno toliko prostorno, da brez težave zlezeš skozenj v lažji teren, ki je opasan tu pa tam s kako posuto polico. Po teh policah smo prestopali čez lažje skale in smo na ta način prišli zopet na rob stebra, ki pa tukaj, v tej višini, precej odneha v strmuni; ima pa obliko nažaganega grebena, ki ga tvori par gladkih, smelih stolpov. Po teh stolpih smo plezali zdaj po robu, zdaj z desne, zdaj z leve strani, kakor smo pač mogli in nam je dalo oko, dokler nismo prišli do pod zadnje, silno strme in borno razčlenjene stene. Pod njo je precej obširna, zmerno proti zaprodenu kotlu pod »Sfingo« nagnjena plošča; njen levi, vrhnji rob pa je obenem rob stebra, ki je tako gladko odrezan, da vidiš podse prav na prodišča nad Bistrico, torej okroglo 1000 m globok prepad! Stena nad ploščo je, kakor rečeno, silno strma; ob spodnjem robu plošče meri kakih 50 m v višino, ob zgornjem pa dobrih dvajset. Tam, kjer se stena stika s ploščo, je povsod za nekaj metrov izpodjedena, da tvori ob vsej plošči močan previs, tako da nikjer ne moreš upati na kakršenkoli prehod. Vrh vsega je stena še silno krušljiva; kakor le za silo sprijet konglomerat se ti zdi; tako je trhla.

V popisu smo brali, da nas v tej zadnji steni čaka najtežja točka vse ture; zato smo si privoščili na plošči krajši odmor. Mudilo se

nam pa tudi ni preveč; saj je ura šla šele na peto in smo bili torej gotovi, da ne bo treba v steni prenočiti. Ko smo počasi in v miru popuhali vsak svojo cigareto, smo se pripravili za zadnji naskok. Vtaknil sem v žepe več klinov, če bi bila ravno potreba; tovariša pa sta zbasala vsebino mojega nahrbtnika v svoje bisage, da bi tako jaz plezal bolj neovirano. Trdneje sem zadrnil zanko okrog prsi in jo ubral gori po plošči do njenega roba ter po robu do njenega vrhnjega ostrega kota, ki ga tvori trikotna plošča, kjer smo se spet vsi trije zbrali.

Joža je znova prevzel vlogo mojega angela váruha, ko sem jaz zavil s plošče levo ven v steno po zelo izpostavljeni polici, nad katero pa je obilo dobrih in trdnih prijemov. Poličke je kmalu konec; zategadelj je bilo treba naravnost navzgor čez krajši previs, ki pa zaradi zdrave skale ne nudi posebnih težav. Vrh previsa je zarezan v steno kratek in ozek žleb, po katerem prav varno plezaš; saj ni preveč strm, ko se v njem ponekod nabira celo odkrušeno kamenje. Koncem žleba, v zaprodni manjši vdolbini, sem naletel na trdno zabit klin prvih plezalcev; porabil sem ga takoj, da sem varoval sebe in tovariša, ki sta priplezala za mano. Do tukaj nismo naleteli na nobeno posebno težavo; ta del stene plaši le bolj iz daljave, a čim bolj se ji približuješ, tem prijaznejša je; ko pa si sredi dela, niti ne opaziš, da plezaš nad tisočmetrskim prepadom.

Tik nad našimi glavami je bila stena previsna in gladka, malo na levo pa je bila v steno zarezana kaminasta zajeda, visoka kake tri metre in precej močno previsna. Popis imenuje to mesto odločilno točko vse smeri po severozapadnem robu in jo opisuje kot skrajno težko in naravnost blazno (»eine wahnwitzige Stelle«). Ko me je Joža dobro zavaroval na prvem klinu, sem se prestopil ven na levo in za korak višje ter sem tam zabil v zdravo špranjo nov klin, tako da bi se mi ne moglo nič pripetiti, četudi bi zdrsnil. Zakaj imel sem pred zajedo veliko spoštovanje; saj mi ves čas plezanja od vstopa pa do sem gori kar ni šla iz glave in me je mučila z veliko skrbjo, ker si nisem znal predstavljati, kako more pač izgledati takole »blazno mesto«. To sem bil prepričan, da mora biti nekaj silnega, proti čemur tudi naša »ladja« iz Gorenjske smeri, ki sem jo imel do zdaj za najtežje, kar smo kdaj plezali, ne pomeni veliko.

Tako sem se torej, dobro zavarovan, pomaknil s pomočjo dobrih oprimkov višje v zajedo in sem se v njej prav trdno zagvozdil; kajti ravno prav so njene stranske stene razmaknjene. Nad seboj ob vrhu zajede sem ugledal dva klina, ki so ju zabili oni štirje Dunajčani; nekajkratov sem se še preprijel in zgvozdil toliko visoko, da sem lahko vtaknil zaponko z vrvjo v spodnji klin; klina sem se potem poslužil tudi za prijem, ker v bližini ni nobenega stalnega nosu, da bi bil za to pripraven. Klin pa je bil le slabo zabit; majal se je in



krivil; zato sem zabil zraven njega raje klin domačega izdelka, ki ga poznam, da se nanj lahko zanesem. Pa tega bi niti ne bilo treba, ker sem nad seboj zagrabil že za močan rob, s pomočjo katerega sem se potegnil ven iz zajede.

Šlo mi je prav gladko ves čas, ko sem gvozdil po zajedi in z vsakim prijemom se mi je bolj in bolj jasnil obraz; šlo je res čisto pametno izpod rok, rekel bi: normalno. Tisto je že res, da je mesto težko in vrh vsega še zelo izpostavljeno — še enkrat lažje pa je kakor v popisu! Saj, če si zavarovan in vrh vsega še prav trdno zagvozdjen notri v zajedi, kaj bi te moglo prevrniti? To bi že moral priti kdo, da bi te prav izpulil ven iz zajede. Če ti, recimo, obe roki naenkrat odpovesta, ti ni še nič hudega; saj drže še noge in hrbet. Toda v odprti steni, ej, to je seveda nekaj čisto drugega! — Vrh zajede sem stopil v položen, dobro razčlenjen žleb; tovariša sta bila kaj hitro za menoj. Med potjo sta izdrla še moj klin in pobrala zaponke; saj se taka reč vedno rabi. Še nekajkrat smo se prestopili po žlebu gori; a po enajst in polurnem plezanju smo stali na robu Triglavske stene: Za Planjo. Mudilo pa se nam je še kar naprej; bali smo se Lahov, ki jih je bilo tiste čase vse črno Za Planjo; gradili so menda novo vojašnico, prav nič si nismo želeli njih družčine. Spretno smo se skrivali za skalami in prišli tako po robu severne stene na Kugyjevo polico, kjer smo se šele vsedli za mejnik. Lahov ni bilo videti nikjer!

Na ledeniku nas je čakal Jožev brat s čevlji; vse popoldne je menda čepel tam na neki skali in oprezal, če bomo prišli. Videlo se mu je, da mu je zelo odleglo, ko smo se zdravi in veseli pojavili izza vogla.

Na Kredarici je bilo tisti večer od sile prijetno; pomešali smo se tudi mi med pevsko družčino in z njo vred smo korajžno urezali tisto:

»Oj ta soldaški boben ...!«

Jos. Wester:

## Hacquetova navodila za gorolazce

(Konec.)

### 4. Oprema za gorske pohode.

Potreben ti je šest- do sedemleten konj belec ali vsaj sivec. Konja te barve priporočam radi tega, ker ga je često treba pustiti sredi gorovja na planinskih travnikih; tam ga na povratku radi vidne barve takoj iz daljave opaziš. Štirinajest pesti višine zadostuje... Grivo je treba planinskemu konju odrezati, nikakor pa ne repa; zakaj prva je jezdecu in konju v vročini nadležna, a rep je poletni jako koristen. Za pot po gorah morajo podkove imeti močne in visoke

ozobce, spredaj pa kapice. Lahek povodec ostane stalno na glavi, čezenj pride prav taka uzda. Sedlo mora biti sklenjeno in mehko... Stremena naj bodo obšita, ker jezdec na dolgi ježi rad na njih stoji. Hribolazec mora imeti na konju noge in bedra ravno iztegnjene ali povešene, da torej sedi kakor zanikaren in slab jezdec...<sup>1</sup>

Na dolgotrajnih potovanjih je tudi potrebno kratko pobočno orožje, ki je obenem opremljeno z nožem in vilicami. Če ima potnik barometer<sup>2</sup> s seboj, ga obesi praznega ob desni bok konja kakor karabinko ali pa ga nosi na hrbtu. Na dolga, več mesecev trajajoča potovanja ne jemljemo barometra s seboj; seveda se moramo tedaj odreči merjenju višin. — Slično je s potovanji v svrhu spoznavanja žuželk; človek ne more vsega hkrati opraviti. Često sem čul iz ust prirodoslovcev zapečkarjev: »Zakaj ni potnik svoje pozornosti posvečal prav tako dvoživkam, žuželkam, črvom itd. kakor kamnom in rastlinam?« Toda ne bó odpústi tem znanstvenim mazačem, saj ne vedo, kaj zahtevajo! Kolikokrat sem se ves izmučen zleknil zvečer poleg svojega konja! Kako težko mi je že bilo, da sem le svoj dnevnik in nabrane rastline spravil v red! Zakaj ne sme se misliti, da si more potnik povsod tako urediti kakor na ladji! Na meji Avstrijske monarhije in Turčije, ki znaša okoli 300 milj, se ne moreš na kateremsibodi kraju pomuditi; lahko govorim o sreči, da sem povsod odnesel zdrave peté.

### 5. Oskrba na potovanju.

Nič ni tako potrebno, kakor da ne zmanjka »življenjskega živca« (»nervus rerum gerendarum«).<sup>3</sup> A kako si ga naj potnik shrani, če je vedno v nevarnosti, da ga kdo oropa? Konja in vse, kar kdo ima, roparji lahko ugrabijo, toda srajco, hlače in telovnik mu navadno pusté. Jaz sem se torej tako-le ravnal: prvič, v svojem žepu nisem pustil nikoli manj ko 20 do 30 goldinarjev; drugič, vsak gumb mojih hlač in telovnika je obstojal iz petih zlatnikov, ki so bili z usnjem prevlečeni; torej je bilo nemogoče, jih spoznati. Vreče, pasove, sploh kjer se da skrit denar slutiti, ti natančno preiščejo, toda tega se gospodje »grabeži« ne domislijo, ker pač menijo, da mora potnik imeti prave pravcate gumbe na sebi. Če je spotoma kako mesto, so menice (nakaznice) umestnejše, vendar je potreben opis osebe prejemnikove. Potniku je laže, če ima s seboj služabnika, da more ta pri konju

<sup>1</sup> H. v nadaljnjem opisuje, kaka bodi podsedlica, jezdne torbice itd. in kako opremo vse naj jezdec spravi na konja.

<sup>2</sup> V Hacquetovem času so uporabljali za merjenje višin še dvokraki barometer Delucov, visok do 1 m. Živo srebro, ki ga je raziskovalec nosil s seboj v posebni posodi, je vtil v cev tlakomera šele na licu mesta, kjer je hotel ugotoviti višino. — W.

<sup>3</sup> »Nervus rerum« = denar kot sredstvo za nabavo vsakršnih življenjskih potrebščin in za vršitev kakega podjetja.

v hlevu spati, kar je v mnogih pokrajinah iz naslednjih razlogov jako priporočati: prvič, mu konja ne ukradejo; drugič, se lahko zanese, da živali ne bo primanjkovalo krme. Za to sem plačal učnino. Večkrat, ko sem nočeval v gostilni, je bilo prvo, da sem dal domačemu hlapcu lepo napitnino, da bi mi konja lepo oskrbel ter da bi ga dobil drugo jutro lepo osnaženega. Za krmljenje sem lahko zvečer pogledal, toda zjutraj, ko sem mislil, da se je konj odpočil in da je osnažen — zakaj belca ni tako lahko belega vzdržati — sem bil čisto zelo razočaran. »Rablji« so bili konja k jaslim privezali, kjer je moral vso noč stati, drugi dan pa moja Rozinanta ni mogla od zgolj utrujenosti dalje ter se je pri vsakem stopaju spotikala. Toda taka prevara je doma le v omikanih deželah, ne pa v neizobraženih, kjer se pretkanost v varanju ni še tako daleč razvila.

V deželah, kjer se čisto niti za denar ne more nič dobiti, kjer je pokrajina po vojni ali kugi opustošena, kjer se več dni ne pride do kakega selišča, tam se mora potovati s proviantnim vozom, ki je založen z vsakovrstnimi potrebščinami. Tako se mi je godilo v zadnji vojni proti Osmanom v Daciji (sed. Erdeljski in Rumuniji). V takih okoliščinah nikoli ne smeš nočevati v razdrti vasi, ker nisi varen, da te ne izropajo ali ubijejo. Boljše je, da se čez noč utaboriš na planem in, če le mogoče, na kaki višini; toda eden mora biti venomer na straži, da prepreči tudi tu napad. — Potovanja po takih deželah so le poleti mogoča, ko se najde povsod na poljih krma za konje. Ljudem zadostuje riž, sol in sirovo maslo, da pri nedostatku boljšega vsaj nekaj časa vzdržé; tu in tam pade vendar kaka divjad, da se morejo zopet dobro gostiti...

## 6. Kaj je potrebno za hojo na gore.

Samo ob sebi se razume, da ne moreš v nobeni deželi, v nobeni pokrajini na visoke gore, ne da bi imel s seboj za kažipote planske prebivalce ali divje lovce, ki pokrajino poznajo. Tako n. pr. sem si vzel na poti od Zrmanje<sup>4</sup> v Turško Krajino za spremljevalce harambašo z nekaterimi njegovimi pajdaši; ker pa nisem imel nič s seboj in moja oseba ni bila vredna počenega groša, sem dospel čil in zdrav v Krbavo<sup>5</sup> nazaj.

Če pa si se zaupal vodnikom, najsi bodo katerikoli, jim moraš slediti in se ne smeš pametnejšega kazati; zakaj večidel se izkaže vse tvoje znanje kot neumnost. Nekaterikrat sem spričo svoje napčno uporabljene modrije plačal učnino, ko z vodniki vred nisem vedel ne nazaj ne naprej. Če v gorah zaideš, te to lahko stane živ-

<sup>4</sup> Zrmanja reka med nekdanjo Hrvatsko in Dalmacijo, se izliva pri Obrovcu v Jadransko morje.

<sup>5</sup> Krbava, kraška pokrajina, vzhodno od Like, v nekdanji Vojaški granici.

ljenje — in več na tem svetu ne moreš izgubiti. Divji lovci so najboljši spremljevalci, ker se znajo v največji nevarnosti izmazati; neutrudni so, utrjeni, nosijo lahko težko breme, poznajo vsa zakotja v gorah in lahko si si svest, da pri njih ne pogineš od lakote. Manj ko dva ali tri može ne smeš najeti za daljšo in višjo hojo na gore, ker ti morajo nositi s seboj živila, vrvi, orodje, plašče itd. Potujoči prirodoslovec mora imeti s seboj daljnogled, kakor tudi svojega Linné-ja<sup>6</sup>, da more rastlino, če je takoj ne spozna, v njem poiskati in da mu ni treba že davno znanih stvari vlačiti s seboj; zbira naj torej le nove ali še ne dosti znane ali redke rastline, kamne in, če je mogoče, tudi žuželke.

Dalje naj ima še srajco, da se preobleče, in jopico iz fine flanele; le-tá je za ohranitev zdravja nadvse potrebna. V zadnjih letih sem na potovanjih korist take jopice dobro preizkusil. Znatno visoke gore, t. j. take od 1000 in več sežnjev (nad 2000 m), se morejo le v mesecih juliju in avgustu zmagati; le v teh vročih dneh moreš v potu svojega telesa nanje priti. Če si tedaj ves premočen, ne moreš v tankem ozračju z navadnim korakom dalje stopati, temveč moraš na vsakih sto do dvesto korakov počivati. Ko dospeš na predele, z ledom ali snegom pokrite, te začne po vsem životu mraziti, tem bolj, če ti je spodnja obleka prepojena od potú. Če pustiš, da se ti le-tá na životu posuši, lahko z gotovostjo računaš, da dobiš prej ali slej revmatizem v vratu. Da se temu trdovratnemu zlu izogneš, porabljalj flanelasti jopič, da ga zamenjaš s srajco...

K vsem omenjenim potrebščinam za gorsko potovanje spada tudi dolga lahka palica, spodaj opremljena s kolutcem brez osti, zgoraj pa z zavitim kavljem, da se moreš z njim oprijeti kake veje ali razpoke v skali; na višinah pa to gorjačo pokonci postaviš in s kamenjem utrdiš, na kavelj pa obesiš svoj barometer. Dolga vrv je prav tako potrebna za tistega, ki hodi po ledenikih ali zmrzlinah pred teboj; povije si jo okrog trupa, da ga moreš zanesljivo ven potegniti, če bi zdrknil v prepad; ali pa z njo, stoječ vrhu skale, tem laglje pomaga tistim, ki gredó za njim.

Dereze, za roke kakor za noge, so splošno znane; imajo nekaj pomena le v apnenskem gorovju in na ledenikih; na gorah iz granita in peščenca pa sem se tisočkrat bolje počutil v sandalah, narejenih iz vrvic. Take opanke se napravijo iz mezinec debele vrvi, napojene z oljem, se sešijejo s struno in se nato z jermenom pripnó na škornje... Ker dobe podplati s tem hrapavo podlogo, je izključena nevarnost, da bi potnik na gladkih stenah spodrsnil, kar se z dere-

<sup>6</sup> Karel Linné (1707—1778), slavni švedski prirodopisec, ki je prvi uredil sestav vsega rastlinstva in poimenoval rastline z dvojno grško-latinsko oznako. H. ima tu v mislih najbrž Linnéjev spis »Genera plantarum« ali pa »Species plantarum«.

zami lahko pripeti; vsak stopaj je s to pripravo varnejši. Seveda ne trpé tako dolgo kakor dereze, vendarle dobro služijo svojemu namenu; tudi jih lahko sproti napraviš, da le imaš vrvice, strune in iglo pri roki.

## 7. Kdaj in kako naj se hodi na gore.

Le ob dolgih poletnih dneh kaže na gore hoditi. Če si namenjen na visoke planine, za katere je treba več dni hoje, prehodi v prvih dneh le kratke proge, da si štediš moči, ki jih naposled pri vzponu na vrh najbolj potrebuješ! Prenočuj kar najbolj v višini! Če najdeš skalno duplino, kakršnih v apnenskem gorovju ne manjka, imaš v njej naboljše zavetje. Če pa ostaneš na robu gozda, kjer se nahaja včasih še zadnje rušje (cretje), si lahko zanetiš ogenj, ne samo, da se greješ, ampak tudi, da s tem odvrčaš zveri, n. pr. medvede, volkove i. dr.

Izmed visokih gorskih rajd so najlaglje tiste, ki so iz peščenca; najtežje in najnevarnejše pa so apnenske gore; prvič, ker često jako preperevajo, da ne moreš nikjer varno stopati niti se oprijemati; drugič, ker so stene v njih gladke in često kar navpične; in tretjič, ker imajo dosti réž in razpok, ki jih često zakriva grmovje in dolga trava, da lahko vanje zdrkneš ter si nogo zlomiš. Tudi na takih gorah v višjih legah navadno ni vode.

Na visokih gorah ne smeš biti povsem brez orožja, dasi se ti tu ni boriti s človekom, pač pa z drugačnim sovražnikom: z velikimi orli, n. pr. z brkatim serom, in še z drugimi. Če si sam ter hodiš po rezi nad prepadom, je ta ptica pač tako drzna, da te prične s svojimi perotni opletati in suvati. Če padeš, ti takoj v tilnik zasadi svoj ostri kljun in kremplje.

Če hočemo višino meriti, je važno, da dospemo pravočasno na vrh, tako da toplomer še ne kaže nad  $10^{\circ}$  nad ničlo. Ker ponoči na takih višinah zmrzuje, je treba pri solnčni toploti to stopinjo ( $10^{\circ}$ ) počakati. Tedaj znači tlakomerov padeč ene črte 13 sežnjev (okoli 25 m) višine<sup>7</sup>...

Na vrhu znamenitih višin kaže v skalo znake vdolbsti ali kaka druga znamenja ostaviti; zakaj v vseh strokah se dobé dvomilci, tako tudi v tej. Taki znaki pričajo potem o resničnosti podatkov. Tudi je priporočljivo, da napravimo risbe znamenitih pokrajin ali kar gorske karte. Jaz sem to vselej v svoje potopise včrtal, da sem tako tistemu, ki je bil za menoj opravil isto pot, pokazal, kateri predel sem prehodil. Popis kamenenih vrst na gorskih vrhovih še ni tako zanesljiv dokaz, ali je bil kdo res na vrhu ali ne; kajti preperevanje donaša kamenje z vrha nizdolu. Z rastlinami pa je povsem drugače;

<sup>7</sup> Pri sedanji milimetrski skali tlakomerov znači padeč 1 mm višinsko razliko okoli 11 m. — W.

tu se lahko točno ugotovi, kako visoko je botanik došel. To sem večkrat doznal, ko je kdo trdil: »Prehodil sem to ali ono goro.« Toda komaj dosežeš tretjino gorske višine, se ti odpre drugačno obzorje in tako najdeš tudi druge rastline.«

\*

Kaj naj bi dostavili tem tako zanimivim kakor preprostim navodilom potopisca Hacqueta? Nič drugega, kakor da gre možu, ki je kljub težavnim prilikam in pretečim nevarnostim pred 150 leti prehodil malone vse naše gore, jih znanstveno preiskal ter izsledke svojega truda ostavil poznim rodovom, zasluženno spoštovanje in zahvalno priznanje, dasi njegovi nauki ne ustrezajo več vsi današnjim razmeram in potrebam.

Fanny Copeland:

## Orkney ali izlet na Škotsko

(Dalje.)

Spimo v gostilni. Kako bi rekla »prenočimo«, ko sploh ni noči! Gnjat in jajca igrajo isto vlogo ko na Kranjskem klobase in kisle zelje. Nekateri poskušajo porridge, to je neka vrsta ovsene kaše, oslajena z obilno porcijo sladke smetane. Nekaterim diši, drugi se zgražajo. Po počitku se odpravijo turisti na Loch-na-gar. Najdejo žalostno jezero, Loch Dhu, kar pomeni črno jezero, in par lepih sten, četudi ne visokih. Preseneti jih ogromna prostornost in mrzel vzduh. Prav radi verjamejo, da je človek tam gori redkokdaj varen pred snežnim viharjem in meglo in da sta ta dva bolj nevarna od čeri.

Vrnemo se s parnikom proti večeru. Domačini so se utaborili, kakor se enemu ali drugemu zljubi. Precej jih spi na krovu. Moški posedajo v salonu, pijejo whisky-and-soda in si pripovedujejo. Ženski glas na krovu poje narodne pesmi; glas je visok in tenak kakor ptičji. — Potem nadaljujemo svojo morskoto, obdano z nebeško rdečo barvo, v kateri se zliva večerna zarja z jutranjo. Če smo pametni, smo malo legli v kabini ali vsaj na divanu v jedilnici, da zadremujemo. Ladja se lahko ziblje.

Ko se vzdramimo, se znajdemo v popolnoma fantastičnem svetu. Morje in nebo tvorita eno samo biserno oblo. V sredini pa plovemo mi, majhna črna ladja. Vse je svetlo, polno bele luči, toda ne solnce ne lune. Luči od nikoder in vendar povsod. Vzduh je čuden, oster in ebenem sladak; diha se lahko, kakor na planinah. Pred nami plavajo morske ptice, lepe, črne, podobne pingvinom. Delfini se prekucavajo mimo, morje je tako tiho, tako svetlo, da se zdi, kakor da plavamo v zraku. Zdaj, o, zdaj postane svet citronaste barve, z vijoličastimi sencami vmes. Ptice se množé, bele, črnobebe. Cela črno-

bela reduta plava, lebdi, frfota okoli ladje. Sedaj je nebo zopet rožnato, morje pa kakor sam ogromen opal. Južnjaki strme. Otroci zadržujejo sapo, nekdo tiho zaploska. Severnjaki pa gledajo s širokimi očmi, vsi omamljeni, kakor da bi pila njih duša vso lepoto skozi oči... Koprena izgine. Solnce je na nebu. Počasi se dviga. Morje ni več svetlomodro, temveč sinje; na širokih valovih se premika ladja mirno naprej. Kosmati moški kadé, pijejo whisky-soda in še vedno pripovedujejo. Izplača se prisluškovati o južnih otokih, o mladih dneh.. Tihe, enobarvne glasove imajo. Prav spredaj stoji grupa in poje. Dan mine ko san. Proti večeru se bližajo pred nami skalnati otoki. Samo ptice. In svetilnik. In potem več otokov — celo obzorje je obrobljeno z otoki; ti se dvigajo kakor zelena pleča in grudi zemlje, ki se je vlegla k počitku pod to veliko, resno morje...

### Orkney!

»O, kako so zeleni«, se začudimo. Ob morju ozek trak žoltega peska, potem rob rdečih nizkih skal, nad njimi njive in polja. Nad poljem pa hribovit kraj, pokrit z resjem, temnorjavim; kadar cvete v avgustu, bo temnordeč ko dalmatinsko vino.

Tu pa tam kmetije, nizke hiše iz kamna, s kamenito streho in okrog hiše bezgovo grmičje. Nobeno drugo drevo.

Skozi morske ožine rine naša ladja naprej. Domačini pripovedujejo o vikingih, kako so prišli sem, da bi našli na tem oddaljenem otoku nemoteno svobodo... Tu so jadrali, tu so našli ruševine prazgodovinskih koč in stolpov in redke skupine irskih menihov. In glej, sedaj končno razumemo, kaj pomeni izraz v širokih očeh severnjakov: hrepenenje po prostoru, po svobodi — četudi v samoti. Ti ljudje so še dandanes vikingi.

Še mal ovinek in pred nami leži — pri moji duši, če ne verjamete — celo mesto, prav celo in tudi ne premajhno. To je Kirkwall, stari Kirkuvaeg, Orkneyska prestolica. Leži ob lepem zalivu, s prirodnim pristaniščem, v katerem se ziblje pisana flotilja: ribiške ladje, parniki, jadrenjače, motorni čolni in kuterji, čolnički in pasti za jastoge. Zadaj za pomolom je trg, ob trgu večji hotel. Tudi velika žganjarna je tam. Solidno zgrajene hiše, nad vsemi se dviga mogočna stolna cerkev, tako lepa, fina in dovršena, kakor jih težko najdeš. Rdeči peščenec žari v solnčnem zahodu kakor stene Škrlatice. »Sveti Magnus«, razjasnijo nam domačini. Poslušajmo! V enajstem stoletju so Orkneyski Norvežani povpraševali ob severnem Jadranu, če bi kak arhitekt prišel na Orkney, da bi jim sezidal cerkev in koliko bi računal. Toda italijanski in morda dalmatinski mojstri so se bali dolgega potovanja in orkneyskih otrok, znanih po vseh obalah kot najbolj divjih in najbolj krvoločnih vseh Normanov, ter niso hoteli priti; tudi proračun je bil previsok. Tako se je stari Kol, stric sve-

tega Roguvalda naučil umetnosti in je kar sam sezidal krasno katedralo: »Čast in slava severa.« Čudovito dobro mu je uspelo. Samo za stolp ni znal izračunati moči centralnih stebrov. Zato se je zrušil. Drugi stolp je strela podrla. Sedaj govore, da bo vendar zopet zgrajen.

Medtem smo pristali, obkroženi od galebov in čolnov. Pozno je namreč po uri. Rdeči večer se je umaknil modri noči. Vse je modro. Otočje okrog in okrog nekoliko temnejše ko morje. Vse prebivalstvo — zdi se nam — je prišlo na molo, da nas pozdravi. Nekatere ženske nosijo poletne obleke. Zrak je mil in diši sladko po detelji, medu in morju. Izkremao se. Postrešček seže našim prijateljem v roke: »Vendarle zopet nazaj!« Potem pograbi prtljago. Kam pa? Ne v ta veliki hotel, poznamo bolj domačo krčmo! Ozke ulice s prevesnim zidovjem za obrambo proti viharju. Na majhnem trgu je drevo, čokata sikamora, toda pravo drevo. Mesto je zelo ponosno nanje! V stranski ulici motimo ljubeče parčke v sladkem razgovoru. Naš hotel je kamenita hiša, pokrita s škrilji. Čakajo nas. V jedilnici je čaj, t. j. večerja pripravljena. Dolga miza, okoli nje domačini z ladje, pomorščaki, ribiški poveljniki in duhoven, ki izgleda kakor gusarski zakonodajnik. Čaj v ogromnih čašah, temen ko turška kava. Toda, dadó nam sladkorja po volji in sladke smetane, da ga ublažimo. Prekajene ribe, jajca, salata, 4—5 vrst kruha, marmelada, med, surovo maslo in razne vrste domačega sira, podobno našemu trapistovskemu. Ali je mogoče, da so prekajene ribe tako dobre, ali pa smo samo lačni? Ne vprašaj, jej, jej! Če ne, ti domačini-pomorščaki vse sami pojedjo! Jemo. Pripovedujejo. Zakaj nisem nič zabeležila! Sedaj je prepozno.

Pojdimo spat. Spat? Misliš? Fantje so našli nekega domačina, s katerim se razumejo. Bogve, kakšen jezik govore! Pojdejo v čolnu ribe lovit na morje. Fotografični aparat vzamejo s seboj. Sedaj je popolnoma svetlo.

Naša soba je čedna. V kaminu gori ogenj iz šote.

Težko se spi v polarnem poletju. Človek se čuti nemirnega, podjetnega. Hotel bi ali ljubiti ali ubijati, ali . . . , sam ne ve, zakaj. Ven mora, na prosto, uživat luč in poletni vonj. Celih 24 ur traja direndaj. Težki morski čevlji niso nič tišji od gojzerc, in škotske pesmi in žvižganje motijo mir nič manj ko gorenjske. Nihče ne spi. Zajtrk traja kar naprej, je podoben večerji.

Potem si ogledamo najprej katedralo, »čudo in slavo severa«, kakor je rekel stari Kol, njen arhitekt. Na okrasku okna za oltarjem vidimo dve glavici, ena je črna, druga bela. Nobeden ne ve, kaj predstavljata; najbrž sta v zvezi s kakimi pustolovščinami sv. Roguvalda na potovanju v Sveto deželo ali Carigrad. S stolpa imamo krasen razgled preko otokov. Vsi so nizki, valoviti. Gospod geolog nam raz-



laga, da je otočje ostanek velike dežele in da tudi ta ostanek izgine pod valovje, ki ga razmeroma hitro in neizprosno izpodjeda. To je dežela, katere zgodovina, zemeljska in človeška, leži v davni prošlosti. Nam se vsiljuje vtis, kakor da bi bili ti zeleni otoki udje spečega orjaka pod milo modro odejo...

(Konec prih.)

## Turistovski obmejni promet z Italijo

V cilju, da se v praksi izvede »Sporazum o turistovskem prometu v obmejnih pasovih«, podpisan v Nettunu dne 20. julija 1925. ter objavljen pri takozvanih nettunskih konvencijah v Uradnem listu z dne 19. februarja 1929., številka 74/18, je banska uprava v Ljubljani izdala naslednja navodila in pojasnila:

Sporazum o turistovskem prometu v obmejnih pasovih je bil dopolnjen z odločbami jugoslovansko-italijanske komisije, podpisanimi v Opatiji dne 6. junija 1929. Te odločbe so se začele izvajati dne 15. avgusta 1930. Poleg tega sta obe vladi že izmenjali liste planinskih društev, katerih člani imajo pravico, da se poslužujejo ugodnosti navedenega sporazuma. Po vsem tem velja za turistovski promet z Italijo naslednje:

### I.

#### Obmejni pasovi.

Turistovski obmejni promet se sme vršiti samo v visokih planinah. Zato je opatijska komisija odločila, da se turistovski promet dovoljuje na italijanski strani samo v obmejnem pasu severno od Porezna, na jugoslovanski strani pa severno od pota Področ na Podbrdo.

Meja italijanskega obmejnega pasu, katere turist ne sme nikakor prekoračiti, poteka: Peč (1511) — državna meja do mejnika 1/LXXV — južna meja italijanske državne šume do točke, ki je 800 m južno od Pungarta (1349) — ravna črta na zapadno mejo Belepeči — zapadna meja kraja Belapeč — pot Belapeč-Aichhelten, pot 1 km vzhodno od Aichheltena in južno za 400 m od železniške postaje Belapeč. Od te točke naravnost na Črni vrh (Kesselbühel 1485) — k. 1343 — odtod na stezo v Plazeh (In der Lahn) — po stezi Čez Jezik (Lahnscharte 2072) — Mangartski dom — steza na Mangartsko sirarnico (Käs-Alpe) — steza čez sedlo (Mali Ozebnik 2324) med Velikim Ozebnikom (2483) in Belco (2337) na planino Trenta — izvir Soče — po poti skozi vasi Trenta in Log (vštevši tudi te vasi) — po dolini potoka Zadnjica do razpotja stez (997) na Luknjo in sedlo Dolič — steza po sedlu Dol (1632) med Kanjavcem (2568) in Ozebnikom (2084) preko k. 1632 in k. 1515 (Planina Trebiščina) — steza preko sedla med Čistim Vrhom in Lepo Špico (2398) — od tega sedla neposredno v dolino: Dol pod Plazmi, a se že po 1 km vzpne na sedlo med Kukom (2038) in k. 2135 — »Planina za Skalo« (1516 vključno) — steza proti k. 1880 do točke 1 km zapadno od te kote — sedlo med Lanževico (2003) in k. 1961 — točka na Bogatinskem potu, ki je v zapadnem pravcu oddaljena od prehoda na meji za 500 m — z mejnim grebenom paralelna, a za 300 m nižje pod gre-

beni tekoča črta do točke neposredno južno od Rodice (Hradica 1965) — k. 1651 — steza v vas Nemški Rovt (vas je vključena) — steza v selišče Rajtler, selišče Bonek in vas Stržišče, vključno vse te kraje — pot iz Stržišča na železniško postajo Huda Južna, vključno tudi to železniško postajo — Durnik (1151) — k. 1248 — Porezen (1632 vključno).

Opis meje obmejnega pasu je izvršen na osnovi zemljevida avstrijskega vojnega geografskega instituta v razmerju 1 : 75.000. S tem je članom planinskih društev omogočen dohod na vrhove Julijskih Alp tudi z južne, lažje dostopne strani, dovoljeno jim je iti v dolino Trente in olajšano je posečanje planin okoli Črne Prsti. Od Bogatinskega pota do Rodice je mejni pas širok samo 300 metrov, ker turisti teh krajev ne obiskujejo mnogo, imajo pa ugodnost, da so vsaj na mejnih vrhovih varni, če imajo zdolaj opisano specialno obmejno karto.

## II.

### Upravičena planinska društva.

V smislu člena 1. sporazuma o turistovskem prometu v obmejnih pasovih je naša vlada priobčila italijanski vladi naslednjo listo planinskih društev, katerih člani imajo pravico, da se poslužujejo ugodnosti iz sporazuma, in sicer:

1.) »Savez planinskih društev v kraljevini Jugoslaviji« in vsa društva, ki so včlanjena v Savezu, to so:

- a) Slovensko Planinsko Društvo v Ljubljani;
- b) Hrvatsko Planinarsko Društvo v Zagrebu;
- c) Srpsko Planinsko Društvo v Beogradu;
- d) Planinarsko društvo »Fruška gora«;
- e) Društvo planinara u Bosni i Hercegovini v Sarajevu;
- f) Turistični klub »Skala« v Ljubljani;
- g) Planinarsko Društvo »Sleme« v Zagrebu.

2.) Jugoslovenski zimsko-sportni savez.

Italijanska vlada je pa priobčila naši vladi sledečo listo italijanskih planinskih društev:

1.) Italijanska federacija ekskurzionistov (Federazione Italiana Escursionisti);

2.) Italijanski alpinski klub (Club Alpino Italiano);

3.) Sekcija univerzitetnega kluba italijanskih alpincev (Sezione Universitaria Club Alpino Italiano — S. U. C. A. I.);

4.) Udruženje Alpincev (Societa Alpina).

## III.

### Specialne obmejne karte.

Vsak član imenovanih planinskih društev, ki hoče posečati planine v sosednjem obmejnem pasu, mora imeti za izkaz takozvano »Specialno obmejno karto«. Ta dokument se izdaja po predpisanem obrazcu v obliki knjižice, koje besedilo je izdelano v našem in italijanskem jeziku. Specialne obmejne karte izdajajo sreska načelstva, sreske izpostave, uprave po-

licije in predstojništva mestnih policij, v čigar področju ima dotično planinsko društvo svoj sedež. Za Dravsko banovino je torej v prvi vrsti pristojna uprava policije v Ljubljani, potem pa tudi vsa imenovana oblastva, kjer imajo sedež podružnice Slovenskega Planinskega Društva ali krajevne organizacije drugih prej navedenih naših planinskih in zimsko-sportnih organizacij. Specialne obmejne karte se po členu 1. sporazuma izdajajo na zahtevo prizadetih društev. Kdor hoče torej dobiti ta dokument, naj se obrne na planinsko društvo, čigar član je, in planinsko društvo vloži potem zanj prošnjo pri pristojnem oblastvu. Slovensko Planinsko Društvo, Osrednji Odbor v Ljubljani, ima v zalogi obrazec, s katerim edino naj se prošnje vlagajo. Planinskim društvom se priporoča, da prošnje po možnosti vlagajo skupno v večjih partijah. Prošnje in specialne obmejne karte so oproščene taks, plačati pa je treba formular (knjižico) po ceni 5 Din. Potem, ko je oblastvo izdalo specialno obmejno karto, jo pošlje radi vidiranja s posredovanjem italijanskih obmejnih oblastev pristojni kvesturi, in sicer: za odsek od Peči do v Koncu Špice kvesturi v Vidmu (Udine), za ostali mejni odsek pa kvesturi v Gorici, da jih slednja oblastva vidirajo.

Prosilec mora vedno navesti, za kateri del meje želi dobiti specialno obmejno karto. V slučaju, da jo hoče dobiti za področje obeh imenovanih kvestur, mora biti dokument od obeh vidiran. Obe vladi sta se zavezali, da bosta vidirali specialne obmejne karte vsaj v roku dveh mesecev ali jih v neugodnem primeru v istem roku vrnile nevidirane.

»Specialna obmejna karta« velja samo za eno leto. Vsako leto mora biti obnovljena in opremljena z novo fotografijo. Obnova se izvrši na sledeči način: Vsaj dva meseca prej, nego izgubi karta veljavnost, mora član planinskega društva potom svojega društva prositi za novo karto, obdrži pa staro. Ko dobi novo karto, izroči staro potom svojega društva oblastvu, ki karte izdaja, da jo oblastvo uniči. Če v dveh mesecih ne dobi vidirane nove karte, sme uporabljati še staro, s potrdilom oblastva, da sta potekla že dva meseca, odkar je bila karta poslana v vidiranje, ne da bi dospela rešitev.

#### IV.

#### Kretanje turistov v obmejnih pasovih.

Specialne obmejne karte dajejo pravico potovati v mejah obmejnega pasu druge države in se tam muditi pri enem posetu največ tri zaporedne dni. Turist sme prekoračiti mejo ali po stezah in potih, a tudi izven potov in stez. Železniške postaje, ki so v obmejnih pasovih, smejo turisti uporabljati tako za odhod kakor tudi za povratek. Železniške postaje izven obmejnih pasov pa se ne smejo uporabljati niti za odhod v planine, niti za povratek. Naši turisti imajo torej na razpolago samo železniške postaje Podbrdo, Huda Južna in Belopeški kolodvor, italijanski pa postaje Bohinjska Bistrica, Kranjska Gora in Rateče.

V vsakem slučaju, ko turist prestopi v obmejni pas druge države, se mora javiti obmejni straži ali organom javne varnosti na železniški postaji, s katere odhaja, da mu na specialni obmejni karti vpiše dan dohoda. Enako se mora javiti pri povratku iz tujega obmejnega pasu, da se mu na karti vpiše dan povratka. Kdor ne bi tega izpolnil, se bo smatral, kakor da je brez dokumenta. Odvzela se mu bo specialna obmejna karta in z njim se bo postopalo, kakor da je neupravičeno prekoračil mejo. Ni pa predpisano, da bi se turist pri odhodu iz obmejnega pasu moral javiti pri isti straži, kjer je mejo prekoračil. Tako se n. l. pr. naš turist more javiti, ko gre v italijanski obmejni pas, italijanski obmejni straži na Vršiču, pri povratku pa italijanski straži na Luknji. V členu 5. sporazuma je predpisano, kaj sme nositi turist pri sebi. Komisija v Opatiji je poleg tega odločila, da sme turist v obmejnem pasu druge države nositi tudi zemljevide, fotografske aparate, turistovsko opremo in potrebna oblačila (ogrinjala). Ne sme pa nositi orožja niti ne sme delati skic.

Kakor že omenjeno, je dovoljeno samo tridnevno neprekinjeno bivanje v obmejnem pasu druge države. Daljše bivanje se dopušča samo v slučajih višje sile (bolezen, vremenske neprilike). Taka okoliščina se pa mora ugotoviti v turistovsko organiziranih zavetiščih (planinskih kočah in domovih) ali po pristojnem oblastvu. V slučaju, da turist sicer želi ostati v obmejnem pasu druge države dalje nego tri dni, mora že vnaprej dobiti dovoljenje in vizum istih oblastev, ki so pristojna, da izdajajo in vidirajo specialne obmejne karte.

## V.

### Izleti v skupinah nad deset oseb.

Člen 4. sporazuma ima posebne predpise za slučaj, da se prirede organizirani izleti v skupinah nad deset oseb. Vsak udeleženec mora imeti svojo specialno obmejno karto. Skupina mora imeti odgovornega voditelja. Skupni izlet se mora javiti obmejnemu oblastvu, kjer je sedež dotičnega društva, odgovorni voditelj pa mora vsaj tri dni pred izletom obvestiti s priporočenim pismom tudi najbližnje obmejno oblastvo države, na katere ozemlje naj se priredi izlet.

Ako se tak izlet priredi z naše strani, je o izletu treba obvestiti sresko načelstvo v Radovljici (za odsek od Peči do Možica) ali sresko izpostavo v Škofji Loki (za odsek od Možica do Podrošča). Voditelj izleta mora poleg tega v prej omenjenem tridnevnem roku obvestiti:

- a) za odsek od Peči do v Koncu Špice: Obmejni urad javne varnosti v Trbižu (L'Ufficio P. S. Confine Valico Tarvisio);
- b) za odsek od Konca Špice do Vogla: Urad javne varnosti v Tolminu (L'Ufficio P. S. di Tolmino);
- c) za odsek od Vogla do Porezna: Obmejni urad javne varnosti v Podbrdu (L'Ufficio P. S. Confine Piedicolle).

## Čez hrib in dol

Šentjurski Taber na Dolenjskem. V prirodnem kakor v zgodovinskem oziru zanimiv izlet opravi, kdor poseti lepo pokrajino ob Tabru pri Grosupljem. Dostop, bodisi s postaje Šmarje-Sap skozi vas Sela in preko dobrave — priporočljiv le v suhem vremenu — do Ponóve vasi, bodisi z Grosupeljske postaje po cesti v Ponóvo vas je kaj zložen, od tu pa vkreber po mešanem gozdu po dobro označeni poti do jase, kjer se ti pojavi cerkvice, ki jo zakriva visoko starinsko zidovje, iznad katerega se dviga čokati stolp. To je Taber, eden izmed najbolje ohranjenih cerkvenih taborov izza turških časov; tu na licu mesta si lahko živo predočiš, kako učinkovita je mogla biti bramba naših prednikov v odbijanju sovražnih navalov. Dočim so »taborik«, ki se nahajajo na več krajih širom slovenskega ozemlja, dobili v teku časa kaj drugačno lice ali pa so mestoma že v razvalinah, je Šentjurski Taber ohranil svojo prvotno obliko, tako da je vredno ga čuvati kot značilen zgodovinski spomenik<sup>1</sup>. Razen tega nudi potniku svojevrsten razgled po obsežni Grosupeljski kotlini, ki jo oživljajo čedne vasi in pretakajo lenivi vijugasti potoki, stekajoči se v ponornice pri Račni. Gledalca mikajo lične cerkvice na bližnjih hribih, kakor sloviti Sv. Ahèc nad Turjakom, Sv. Peter na Vrhu in Šmagdalska gora nad Šmarjem; kot pomnik fevdalne dobe se na prisojnem brdu košati mogočni Boštanjski grad. Na daljnem horizontu pa se odražajo sivi vrhovi Kamniških in Julijskih Planin.

Če greš nekaj streljajev od Tabra dalje, dospeš do vhoda v — podzemlje, v Županovo jamo. Prej pa si moraš pri županovih v Ponóvi vasi oskrbeti dovoljenje in vodnika, da ti odpre železne loputnice in ti razkaže ogromno votlino, polno kapniških čudes. V tesni bližini Županove jame pa se skriva že davno znana Ledenica, podzemska špilja s tvorbami večnega ledu. Oba prirodna fenomena bodo v kratkem z umetnim preduhom strnili. Na binkoštni ponedeljek se bo tu vršila velika predjamska ljudska veselica, koje dobiček je namenjen za vzdrževanje in širjenje jamskih prostorov. Naši izletniki najdejo lahko tu idiličen nadmestek za poset odtujene nam Postojnske jame.

Za povratek bi priporočil zložno gozdno pot proti Šentjurju, ki jo je tamošnji župnik lastnoročno vzorno markiral. Da bi imeli tudi v drugih krajih tako marljive domačine, pa bi se kmalu ponehale pritožbe o nezadostnih ali zanemarjenih markacijah.

Pomladanski izletniki, krenite na dolensko stran in posetite Taber<sup>2</sup> z okolico! Ne bo vam žal. J. W.

## Obzor in društvene vesti

Belsazar Hacquet, *Leben und Werke*. Von Dr. Georg Jakob. — München, 1930. Bergverlag Rudolf Rother. Str. 251. Cena: vez. 6.50 Rm (ok. 90 Din).

V zbirki »Grosse Bergsteiger« je nedavno izšla monografija o Baltazarju Hacquetu, možu, ki ga lahko po vsej pravici nazivljemo početnika planinske turistike v Vzhodnih in tako tudi v naših Alpah. Kakor je Ženevec Horace Bénédict de Saussure klasični pionir raziskovanja Zpadnih Alp — na najvišji

<sup>1</sup> Strokovnjaški opis Tabra in poznogotske cerkvice sv. Nikolaja (s slikami) je podal M. S.(itar) v *Izv. Muzejskega društva*, letn. IV. (1894), str. 156—161. — W.

<sup>2</sup> Natančnejši opis gl. v Badjurovi knjižici »Sto izletov« pod št. 50. — W. Bénédict de Saussure klasični pionir raziskovanja Zpadnih Alp — na najvišji

njihov vrh, na Montblanc, se je bil povzpel l. 1787. — tako gre v francoski Bretanji rojenemu Hacquetu zasluga, da je on kot prvi v znanstvene svrhe dospel na vrh našega Triglava dne 8. avgusta 1779 in da je dal knezoškofu grofu Salmu pobudo za prvi vzpon na Veliki Klek (Grossglockner) l. 1800., dočim je njemu samemu uspelo prodreti le do Pasterce. Ne smemo pa si misliti Hacqueta kot planinskega turista v današnjem pomenu besede, temveč kot znanstvenega raziskovalca alpskega sveta sploh. Predvsem ga je zanimala mineraloška in geološka plat, a mikalo ga je tudi proučevanje živalstva in rastlinstva. Hacquet je prvi zasledil slovito cvetko Scabiosa Trenta, ki je kakor čudotvorna roža mogóta vedno zopet vabila v naš gorski svet Homerja Julijskih Alp, Julija Kugyja, da ji je posvetil najgloblje občuteno poglavje svoje blagovestne knjige »Aus dem Leben eines Bergsteigers«. Hacqueta pa je zanimal tudi človek; malokje v slovetstvu najdemo toliko podrobnih in intimnih oznak tedanjih kulturnih, socialnih, političnih in znanstvenih pojavov kakor v mnogobrojnih Hacquetovih spisih, v katerih je avtor znal strogo stvarna znanstvena razmotrivanja preplesti s kritičnimi opazkami in z bistrimi domislicami prosvetljenega razumarja, vernega pristaša francoskih racionalistov. Iz Hacquetovih spisov morejo enako uspešno črpati prirodoslovec, etnograf, kulturni zgodovinar in — planinec. Za nas najpomembnejši so potopisi, ki se tičejo nekdanje Kranjske dežele, v kateri je Hacquet deloval polnih 20 let svoje najplodovitejše dobe (1766—1787) kot zdravnik najprej v Idriji, nato pa v Ljubljani.

Vrnimo se k naši knjigi! Naravno, da so se nemški alpinisti tako vneto zavzeli za Hacqueta; saj je prehodil in opisal tudi ves njihov planinski svet od izvirkov reke Rene tja do vzhodnih odrastkov Severnih Apnenskih in Centralnih Alp. Avtor dr. Jakob je posvetil svojo znanstveno ambicijo študiju o Hacquetu. O tem priča že njegov prvi spis »Belsazar Hacquet und die Erforschung der Ostalpen und Karpaten«, ki ga je bil l. 1912. predložil kot doktorsko disertacijo tehnični visoki šoli v Münchenu; izšla je tudi v knjigotrštvu. V pričujoči knjigi pa objavlja pisatelj na podlagi v lapidarnem slogu v francoskem jeziku pisane avtobiografije, ki jo je bil Hacquet zaključil z l. 1812. (umrl je na Dunaju l. 1815.), na prvem mestu simpatično sestavljen životopis z orisom značaja in z oceno Hacqueta kot raziskovalca, učenjaka in alpskega prvohodca. Pravilno trdi pisec: »S Hacquetom se pričena prva doba vzhodno-alpskega slovstva, a tudi prva doba vzhodno-alpskih gorskih hodov.« Slovenski planinec more pristaviti le še to, da nam je Hacquet poleg Zoisa, Vodnika in Štaniča tudi početnik slovenske turisticke, tem bolj, ker ob vsaki priliki kaže svojo naklonjenost do našega naroda in daje našemu jeziku v topografskem poimenovanju povsod prednost pred tujimi imeni.

V II. delu Jakobove knjige so v nespremenjeni jezikovni obliki ponatisnjeni posebno značilni odstavki iz Hacquetovih spisov. Prvo mesto zavzema nadvse zanimiva črtica: V območju Triglava (»Im Banne des Terglou«), nato pa se vrsté odstavki o Dolomitih, o mineraloško-botaničnem zabavnem potovanju s Triglava na Kranjskem na goro Klek na Tirolskem (!), o Retskih Alpah in končno dodatek iz Karpatskega potovanja: »Kako se najsmotrneje hodi po gorah\*«. V Opombah so v pojasnilo zadevnih Hacquetovih spisov navedeni različni podatki, ki pričajo o temeljitem poznavanju alpske literature in zgodovine.

Lično opremljeno knjigo krasi več čedno izdelanih slik v bakrotisku, z značilnim Hacquetovim portretom na čelu. Izmed ostalih slik bodo zanimale naše čitatelje zlasti: Idrija, Scabiosa Trenta, Triglav, Rabeljsko jezero, Vel. Klek, vse izdelane po izvirnih narisih Hacquetovih. Tako so se nemški alpinisti Hacquetu dostojno oddolžili, dočim mu ostanemo mi še vedno na dolgu. Uredništvo »Car-

\* Ta spis objavljamo v skoraj neokrnjeni obliki v tek. letniku »Planinskega Vestnika«; gl. št. 3, 4 in 5.

niole«, prejšnjega glasila Muzejskega društva za Kranjsko, je sicer nameravalo za stoletnico (1915) Hacquetove smrti izdati posebno »Hacquetovo številko«, a hvalevredna namera se zbog časovnih neprilik ni izvršila.

Našim planincem, kateri še nemški razumejo, knjigo prav toplo priporočamo. Pozorno jo bodo čitali in pazljivo čuvali v svoji knjižnici. J. Wester.

**Alpines Handbuch.** Herausgegeben vom Deutschen und Oesterreichischen Alpenverein. Band I. F. A. Brockhaus, Leipzig, 1931. Str. 495. Cena ok. 200 Din.

Glavni odbor nemškega in avstrijskega planinskega društva (DuOeAV) je po večletni pripravi izdal s sodelovanjem večje skupine strokovnjakov obsežen »priročnik«, čigar vsebina se nanaša na različne panoge alpinske znanosti. Knjiga ni zasnovana kot nekak turistični vodič za gorolazce, temveč kot »priročnik, pregleden in izčrpen zbornik, kot učna knjiga in čitanka o mnogostranskem in obširnem goroznanstvu«. Temu načrtu ustreza vobče vsebina nedavno izdanega I. zvezka. Ker se tudi v naših planinskih krogih vedno živeje pojavlja zanimanje za alpinistiko v najširšem pomenu besede, jim bo morda ustrezno, če jih opozorimo na vsebino te knjige.

Prvi članek »Gorovja na zemlji« nudi v osnovnih potezah pregled vseh gorskih formacij in najvišjih vrhov, razdeljen po celinah; vpoštevana je tudi Polinezija ter Severno in Južno polarno ozemlje. Nato sledijo sestavno razčlenjeni članki: »Alpinska geologija«, »Alpinski vremenoslovje«, »Alpsko živalstvo«, »Alpske rastline« z zanimivim končnim poglavjem o njih varstvu. Kar tu lahko pristavimo, da knjižica našega znanstvenika Ferd. Seidla »Rastlinstvo naših Alp«, ki osvetljuje rastlinsko življenje tudi z biološkega stališča, in to v lepo ubranem slogu, docela ustreza našim planincem v njihovem zanimanju za floro naših Alp, kakor tudi najde vsak, ki se hoče poučiti o geoloških osnovah in preobratih, dovolj poljudno-znanstvenega pouka v zadevnih poglavjih »Kamniških ali Savinjskih Alp«, knjige istega domačega pisatelja.

Naslednji odstavek nemškega priročnika vsebuje »Slovar alpskih pojmov in izrazov«. Tu imamo v abecednem redu urejen seznam besed, pojmov, izrazov, imen, ki se tičejo planinstva, in sicer ne samo nemških, ampak tudi francoskih, angleških, italijanskih, ladinskih, norveških; samo iz slovanskega besedišča je nemški pisec kaj malo črpal, tako da slovenskih izrazov, ki so tujemu turistu, ko pride v naše kraje, nedvomno potrebni, ni uvrstil v abecedni red, ampak jih je — in še teh le okoli 60 — zbral pod skupno značnico »Slovenische Flurnamen usw.«. Ta seznam slovenskih izrazov se pač ni posrečil: ne samo, da je jako pičel, ampak tudi, da je netočno podan in da mrgoli v njem tiskovnih in stvarnih pomot. Avtor bi bil moral poskrbeti, da je vsaj to, kar nudi, pravilno, ne pa, da je pustil to grdo pego na sicer točno sestavljenem besednjaku. Nismo vajeni, nemški znanosti očitati slične nedostatke. V seznamu pogrešamo izrazov, kakor: cepin, dol, dolina, jezero, kot, Kras, laz, led(nik), mel, planina, podi, polje, prag, preval, rob, rog, rušje, sedlo, sleč, soteska, sneg, škrbina, trata in še nebroj drugih. V bogatem dr. Tumovem »Imenoslovju« bi bil sestavljač našel dovolj izbere za svoje mednarodno alpinsko besedišče.

Najobsežnejši in brez dvoma najzanimivejši del »priročnika« je zadnji odstavek, »Alpinska zgodovina«. Tu je pisec Walter Schmidkunz podal v kronološkem redu in v pregledni razčlenitvi vso zgodovino alpinskega udejstvovanja od prvih početkov v dobi pr. Kr. vseskoz do l. 1930. Kdor lista po tej planinski »kroniki«, ki obsega nič manj ko 188 strani, se zave, kako ogromno delo je izvršil pisatelj, da je vse podrobne podatke iz najrazličnejših virov zbral in strnil v sistematski urejeno celoto. Ta »Alpinska zgodovina« je menda prvi poskus, objaviti vse podatke o alpskem udejstvovanju v pregledni zaporednosti. Naravno, da je pisec jemal v poštev tudi dogodke v naši planinski zgodovini od

Valvazorja dalje, opetovano omenja Scopolija, Hacqueta, Staniča, Frischaufa, Kugyja in mnoge druge prvohodce na naših planinah. Pogrešamo pa podatkov iz novejše in najnovejše dobe, ne omenjajo se važnejši prvenstveni uspehi članov SPD in Skale, ki bi jih vesten kronist ne bi smel prezreti. Kdor pa hoče proučevati našo planinsko zgodovino starejše dobe, mu bo Schmidkunzova Zgodovina nepogrešen vir.

Knjigo krasi nad sto slik, med temi štiri v barvotisku, ter nazorna karta o tektonski sestavi Alp. J. Wester.

Pripomba Osrednjega Odbora. — Izšel je I. zvezek tega velikega alpinističnega dela; v kratkem izide II. zvezek in predstavlja, zlasti seveda za planince, mnogo važnega, vsestransko zanimivega. — Tvrdba »Minerva«, nakladna knjižara d. d., v Zagrebu, razpošilja »Alpines Handbuch« članom Slovenskega Planinskega Društva po izjemnih prodajnih in plačilnih pogojih, in sicer dobe naši člani pri imenovani tvrdki (oba zvezka) za ceno 400 Din, to pa tudi v ugodnim načinom odplačevanja: 8 mesečnih obrokov po 50 Din. Osrednji Odbor knjigo priporoča. — (Presoja tega dela v podrobnostih je izšla v »Hrv. Planinarju« 1931, št. 4, str. 101—108. Spisala sta jo dr. Ivan Krajač in Jos. Pasarič. — Op. uredn.)

Savez planinskih društev Jugoslavije je ponovno interveniral v ministrstvu železnic in trgovinskem ministrstvu radi polovičnih voženj na železnicah. Obljubljeno je, da bo ministrstvo upoštevalo prošnjo Saveza ter je pričakovati, da bo tozadevni pravilnik v najkrajšem času predložen ministru v podpis.

Naše slike. — Smokovec (v tekstu). V ospredju je slavni sanatorij, ki leži v miru že izven Novega Smokovca. Stari Smokovec (1017 m nadmorske višine) se drži Novega, tako da ni prave meje med njima. Impozantnih drugih hiš, vil in sanatorijev kakor tudi dvoje, troje cerkva ni videti na sliki, ker leže v ozadju desno od sanatorija. Gorsko ozadje pa nam kaže najbližji široki Štrbavy Hreben, najvišja točka v njem je Slavkovsky Štit (2453 m), v ozadju levo sta Starolešnansky Štit in Mala Vysoka. Najbolj na levo pa je impozantna Gerlahovka s svojimi 2663 m. V globoki zarezi med njo in sosedji je znamenito sedlo Polsky Hreben (2208 m).

V Triglavski steni (nova varijanta). Sličice nam nazorno kažejo, kaki prizori se nudijo plezalcu v steni.

Prva slika (spodaj levo) nam kaže vodoravno poč, ki leži med steno in nad njo dvigajočo se streho. Gvozdenje v tej počji je zelo težavno, ker ni v počji nobenih pravih prijemov in gleda plezalec ves čas naravnost v omotično globino. Nahaja se v spodnji tretjini stene (gl. Plan. Vestnik 1931., str. 38).

Druga slika (spodaj desno) pokaže steber v novi varijanti, preko katerega je bilo treba najti prehod iz Skalaške smeri na severozapadni rob. Slika nam jasno kaže, kako eksponiran in težaven je ta del stene, saj obstoji iz samih previsnih in gladkih obokov. Nekako v sredi se nahaja dolga polica, opisana na strani 84. V ozadju se vidi od solca ožarjena stena pod Plemenicami.

Tretja slika (zgoraj levo) nam kaže prižnico, opisano na strani 65. Vsak plezalec ima svoje delo: Miha si zapisuje potek dosedanje smeri, Jože gradi kamnitega možica, Stane pa seveda slika. V ozadju se vidi mogočni masiv Stenarja.

Četrta slika (zgoraj desno) pa nam kaže, kako mogočni skladi se nahajajo na grebenu severozapadnega roba. Med ogromnimi skalnatimi skladi vidimo 2 okni. Spodnje okno so uporabili plezalci za prehod. Pred oknom varuje plezalec svojega tovariša ter se njegova glava ostro odraža v njem. S. T.

---

VSEBINA: Dr. Jos. C. Oblak: V okrilju Visoke Tatre (str. 101). — Miha Potočnik: Varijanta v Triglavski steni (str. 104). — Jos. Wester: Hacquetova navodila za gorolazce (str. 109). — Fanny Copeland: Orkney ali izlet na Škotsko (str. 114). — Turistovski obmejni promet z Italijo (str. 117). — Čez hrib in dol: Šentjurski Taber na Dolenjskem (str. 121). — Obzor in društvene vesti: Belsazar Hacquet, Leben und Werke (str. 121). Alpines Handbuch (str. 123). Intervencija Saveza planinskih društev v ministrstvu železnic (str. 124). — Naše slike (na prilogi): V Triglavski steni (nova varijanta); (v tekstu, str. 103): Smokovec.

---

»Planinski Vestnik« izhaja 12krat na leto in stane v tuzemstvu za celo leto Din 40—, za inozemstvo Din 60—.

Za uredništvo odgovarja: Janko Mlakar, profesor v Ljubljani. — Izdajatelj: Slovensko Planinsko Društvo v Ljubljani; njegov predstavnik je dr. Fran Tomišek, odvetnik v Ljubljani. — Tisk tiskarne Makso Hrovatin v Ljubljani. (Priloge slik tiska Jugoslovska tiskarna v Ljubljani.)





Šmarjetna glava in Kanjavec.

Fot. Tavčar Ivan.